

NİMÊJNAMEYEKE KURMANCÎ YA NIVÎSKAREKÎ MECHÛL Ê SERDEMA MÎREKTÎYAN

Hayrullah Acar

Zanîngeha Mardin Artukluyê, Fakulteya Edebiyatê, Beşa Ziman û Edebiyata Kurdî, Mêrdîn, Turkiye.
hayrullahacar@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-5263-7765>

Article Types / Makale Türü: Research Article / Araştırma Makalesi

Received / Makale Geliş Tarihi: 14/06/2023

Accepted / Kabul Tarihi: 17/07/2023

<https://doi.org/sarkiat.1314706>

Nimêjnameyeke Kurmancî ya Nivîskarekî Mechûl ê Serdema Mîrektîyan

Puxte:

Di edebiyatên klasik ên rojhilatê de cureyên edebî yên dînî, bi gelek berhemên ku hatine nivîsîn xwedî muktesebateke berfireh e. Di nav van berhemên de yên bi zanistên Îslamî re têkildar in cîyekî muhîm digirin. Di edebiyatên rojhilatê de, di cûreyên bi zanistên Îslamî re têkildar de gelek berhemên menzûm jî hatine nivîsîn. Di nav van berhemên de yên derheqê zanista eqaid (eqaid-name) û zanista fiqhê (fiqhname) de hatine nivîsîn bi hecm û naveroka xwe diguherin. Ev berhemana li gora pêwîstîyan, di mijarên bingehîn de bi naverokeke xulasekirî, ji bo ku bi hêsanî bîn jiberkirin bi awayekî menzûm, bi zimanekî sade û bi uslubeke herikbar hatine nivîsîn. Ev cure berhem bi gelemperî di bin sernavê ilmêhalê de kom dibin. Di zimanên erebî, farisî û tirkî de ev cure berhem têra xwe hene. Bi zimanê kurdî jî ji salên 1950 û vir de komek berhemên menzûm hatine nivîsîn. Ji van menzûmeyan yên derheqê eqaidê de heta niha hindik jî be bala lêkolîneran kişandine, lêbelê di warê fiqhnameyên kurdî de gelek kême xebat hatine kirin. Ev menzûmeya nimêjê ku texmînî di sedsala 18an de hatiye nivîsîn, li gor agahiyên berdest, kevintirîn fiqhnameya Kurdî dikare bê qebûl kirin. Menzûmeya bê sernav û nivîskarê wê ne dîyar, ji alîye me ve wek “Nimêjname”yê hatiye binavkirin, di nav destxetên Zanîngeha Marburgê ya Berlîne de di nav mecmueyekê de parastî maye. Di vê xebatê de metnê menzûmeya ku bi teşeya mesnewîyê hatiye nivîsîn û ji 63 beytan pêk hatiye bi vekolîneke kurt hatiye pêşkêşkirin.

Peyvên Sereke: Edebîyata kurdî ya dînî, fiqhname, nimêjname, şurutu's-salat, menzûmeya nimêjê, destxetên Pirtukxaneyê Berlîne

Beylikler Döneminde Yazılmış Yazarı Belli Olmayan Kürtçe Bir Namaz Manzumesi

Öz

Klasik doğu edebiyatlarında dinî-edebî türler geniş bir yazılı eser yelpazesine sahiptir. Bu eserler arasında İslami ilimlerle ilgili olanlar önemli bir yer tutmaktadır. Doğu edebiyatında İslami ilimlerle ilgili pek çok manzum eser yazılmıştır. Bu eserlerden akaid (akaidname) ile fıkıh ilmi (fıkıhname) hakkında yazılanlar hacim ve muhteva bakımından farklılık göstermektedir. Bu eserler, ihtiyaca göre, temel konularda, özet bir şekilde, kolay ezberlenebilmesi için manzum olarak sade bir dil ve akıcı bir üslup ile kaleme alınmışlardır. Bu tür eserler genellikle ilmihal başlığı altında toplanmışlardır. Bu eserler Arapça, Farsça ve Türkçe dillerinde yeterince mevcuttur. Bu alanda 1950'den bu yana Kürtçe ile de bir dizi edebî eser yazılmıştır. Kürtçe akaid eserleri akademik olarak bazı araştırmacıların ilgisini çekebilmişse de, Kürtçe yazılmış fıkıhnameler ile ilgili akademide çok az çalışma yapılmıştır.

XVIII yüzyılda yazıldığı tahmin edilen bu namaz manzumesi, eldeki veriler ışığında en eski Kürtçe fıkıhname olarak kabul edilebilir. Bu isimsiz ve yazarı belli olmayan ve Berlin'de Marburg Üniversitesi Yazma Eserler Kütüphanesinde bir şiir mecmuası içinde muhafaza altında olan manzume tarafımızdan “Namaz Manzumesi” olarak adlandırıldı.

Bu çalışmada, mesnevi tarzında yazılan ve 63 beyitten oluşan manzume metni kısa bir inceleme ile birlikte sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Dînî kürt edebiyatı, fıkıhname, şurutu's-salat, namaz manzumesi, Berlin yazma eserler kütüphanesi

A Kurmanji Salatname of unknown authorship written in the Principalities Period

Abstract

Religious-literary genres in classical eastern literatures have a wide range of written works. Among these works, those related to Islamic sciences have an important place. Many verse works on Islamic sciences were written in Eastern literature. Among these works, those written on al-aka'id (al-aka'idname) and the science of fiqh (fiqhname) differ in terms of volume and content. These works were written in verse according to need, on basic subjects, in summary form, in a simple language and fluent style for easy memorization. Such works are generally gathered under the title of ilmihal. These works are sufficiently available in Arabic, Persian and Turkish. Since 1950, a number of literary works in this field have also been written in Kurdish. Although the Kurdish-language al-qa'id works have attracted the academic attention of some researchers, very few studies have been conducted in the academy on the fiqhnamas written in Kurdish.

This prayer verse, which is estimated to have been written in the XVIII century, can be considered as the oldest Kurdish fiqhname in the light of the available data. This untitled and unauthenticated verse, which is preserved in a poetry collection in the Manuscript Library of Marburg University in Berlin, has been named “Şürütü's-Salat” by us.

In this study, the text of the verse, which is written in masnavi style and consists of 63 couplets, is presented with a brief analysis.

Keywords: Religious Kurdish literature, fiqhname, şurutu's-salat, prayer verse, Berlin library of manuscripts

1. Destpêk

Edebîyata Kurdî ya Klasîk a ku şaxezanistên çanda Îslamê çavkanîyeke wê ya girîng e, ji aliyê muhtewaya xwe ve zêdetir bi unsurên dînî derdikeve pêş. Di vê qadê de referansa bingehîn dînê Îslamê ye. Du çavkanîyên bingehîn yê vî dînî Quran û hadîs in ku di pêvajoya sedşalan de gelek berhemên têkildarî van çavkanîyên pîroz hatine nivîsîn. Ev her du çavkanî jêderên eslî yên dînê Îslamê teşkîl dikin. Ji belavbûna dînê Îslamê li coxrafyaya rojhilata navîn, qismê mezin ji berhemên dînî li dora van her du çavkanîyan hatine nivîsîn. Bi qebûlkirina dînê Îslamê di qadeke nû de hin berhemên dînî û tesewwîfî hatine nivîsîn ku vê rewşê ji bo derketina edebiyateke nû derfetek derxistîye meydanê. Şairên vê qadê çî bi rêya telifan çî jî bi ya wergêranan bi sedan berhemên têkildarî qadên eqaîd, dîrok, kelam, hadîs, ilmîhal û ferhengên anîne meydanê. Herwiha ji rabirdûyê heta bi roja me digel berhemên têkildarî esas û rêzikên dînê Îslamê, gelek berhemên têkildarî fiqhê ku rêzikên jîyana dînî ya misilmanan di xwe de dihewînin jî hatine nivîsîn.

Tu guman tune ku berhemên vê qadê ji aliyê dîroka edebiyatê ve pir girîng in. Çawa ku Söylemez jî dibêje ev berhem ji ber ku agahiyên muhim ên têkildarî ziman, jiyana civakî û siyasî ya serdema xwe ihtîwa dikin ji aliyê dîroka edebiyatê ve girîngîyeke wan heye.¹ Xebatên menzûm yên ku di qada fiqhê de hatine nivîsîn bêtir berhemên ku mijarên wan ilmîhal, an jî monografîyên hec û feraîzê ne. Berhemên ku bi zimanên erebî, tirkî, farisî û kurdî yên derbarê edebiyata ilmîhalê de hatine nivîsîn, digel ku hejmareke zêde teşkîl dike jî, ji vana qismekî hindik manzûm in. Ji ber ku me di gotara xwe ya bi navê “Fîqhnameyeke Menzûm di Edebîyata Kurdî de: Rîsaletu Sefînetu’l-Ekrad Îla Sebîli’r-Reşad/Sefîna Kurdan ji bo Ehlê Bajâr û Gundan a Mela Ebdulcelîlê Botî” de behsa dîrokçeya nivîsîna fîqhnameyên menzûm di zimanên tirkî, erebî, farsî û herî dawî kurdî kiribû, em naxwazin li vê derê bikevin dubareyê.²

Bi awayekî siruştî fîqhnameyên menzûm mijareke hevpar a edebîyatên Îslamî ye. Eger em wek nimûne li fîqhnameyên edebîyata Tirkî ya klasîk binêrin dê bê dîtin ku di qada Anatolyayê da ji sedşala XIIIan û bi vir ve di qada fiqhê de gelek berhem hatine nivîsîn. Di serî de ji nav van cure berhemên fetwenameyên ku rênîşanerîya civakê dikirin hatine nivîsîn.³

Taybetmendîya hevpar a cureyên edebî yên girêdayî şaxên zanista çanda Îslamê pedagojîkbûna wan e. Ev taybetmendîya perwerdeyê ya van cureyan ji aliye edebîbûna wan zêdetir li pêş e. Ji ber ku di van cure berhemên de aliye fêrkirinê wek armanca sereke derketiye pêş, ev yek bûye sebêbê têkilîya edebiyatê û zanistên eqaîd û fiqhê. Vê têkilîyê, nivîsandina cureyên wek eqaîdname, fîqhname, şurûtu’s-salat, menasîku’l-hac, fezailu’s-siyam, remezanname, feraizname, fetwename, mahşername û şefaetnameyan encam daye.⁴

Di van berhemên ku çî ji bo bilêvkirina hissîyatan, çî jî ji bo fêrkirina mijarên curbicur hatine nivîsîn de, ji bo bandoreke baş û mayendebûnê, ji pexşanê zêdetir zimanê nezmê û helbestê hatiye tercîhkirin. Têkildarîya edebiyatê bi şaxezanistên çanda Îslamê kiriye ku dîsîplîneke bi navê edebiyata dînî derkeve holê. Ji vê dîsîplîne jî cureyên curbicur û dewlemend derketine meydanê. Yek ji van şaxezanistên ku derketiye pêş eqaîd û yek din jî fiqh e. Lewra rêbaz û qaideyên dînê Îslamê di ronahîya agahiyên van şaxezanistan de dikare bê cih.

Motivasyona herî mezin di nivîsandina van cure berhemên da hêsankirina perwerdeya fiqhê ye. Ev hêsaniya ku tê armanckirin ji menzûmbûna berhemê pêk tê. Lewra di perwerdeya zanista fiqhê de kevneşopîya jiberkirina metnekî bingehîn çiyekî girîng teşkîl dike. Dema neguncawbûna jiberkirina hin berhemên fiqhê hatiye dîtin, heman berhem ji aliyê muellîfê wê ve wek xulase ji nû ve hatiye nivîsîn. Di kevneşopîya nezmkirina berhemeke fiqhî an jî rasterast di nivîsîna hin meseleyên fiqhî yên menzûm de armanca sereke alîkariya fealiyeta vê jiberkirinê ye. Di metnên ku ji bo nezmkirinê hatine hilbijartin de xala herî muhîm ya ku li ber çavan hatiye girtin, kurtbûna metnê û ji aliyê ziman ve herikbarî û sadebûna metnê bûye.⁵

1 İdris Söylemez, “Mucellî’nin Manzûm Şurûtu’s-Salat’ı”, Artuklu Akademi, 2019/6 (1), r. 117.

2 Ji bo agahiyên zêdetir bnr. Hayrullah Acar, “Fîqhnameyeke Menzûm di Edebîyata Kurdî de: Rîsaletu Sefînetu’l-Ekrad Îla Sebîli’r-Reşad/Sefîna Kurdan ji bo Ehlê Bajâr û Gundan a Mela Ebdulcelîlê Botî”, *e-Şarkîyat İlmî Araştırmalar Dergisi*, Nisan 2016, cilt: 8, sayı 1(15), r. 376-435.

3 İdris Söylemez, “Mucellî’nin Manzûm Şurûtu’s-Salat’ı”, Artuklu Akademi, 2019/6 (1), r. 116-117., .

4 Di vê mijarê de ji bo agahiyên berfirehtir bnr., Âgâh Sırrı Levend, “Dînî Edebîyatımızın Başlıca Ürünleri”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, TDK Yayınları, Ankara 1972, s. 76-80; Harun Kırkıl, “Türk Edebîyatında Manzum İlmihal ve Fıkıh Kitapları İle Son Devre Ait Manzum Bir İlmihal: Manastırlı Mehmed Rıfat Bey ve Manzum İlmihali”, *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* S. 7, 2006, s. 433-476; Ahmet Aydın, “Manzum Fıkıh Metinleri-I” *Usûl İslam Araştırmaları* S. 26, 2016, s. 137-150; Alim Yıldız, “Müellifi Meçhul Bir Şurûtu’s-Salat Mesnevisi”, *C.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi XIII/2 - 2009*, 175-187.

5 Ahmet Aydın, *g.n.b.* r. 138.

Ji ber ku qada fiqihnameya berfireh e, di edebîyatên Îslamî de berhemên ku di wan de bi taybetî behsa adabên nimêjê tê kirin wek “şurûtu’s-selat” (şertên nimêjê) yan jî “selatname” (nimêjname) hatine binavkirin.⁶ Ji ber ku edebiyata Kurdî û edebîyatên di yên Îslamî wek gelek mijaran di vê mijarê da jî hevpar in bikaranîna van têgehên di edebiyata Kurdî de jî guncaw e. Digel vê jî ji ber ku “nimêjname” bi Kurdî ye bi temamî di forma navên cureyan de ye (wek mi’racname, geşname..) em bikaranîna wê tercîh dikin. Di van cure berheman de mijarên mîna şertên berîya destmêjê; tehareta ji necaset û hedesê, ji rêzikên amadehiya nimêjê yên wek setrê ewret (veşartina ewretê), îstîqbalê qible (zîvirandina bere xwe ber bi qibleyê ve), ji rêzikên di esnaya nimêjê yên wek tekbîra iffîtahê, qiyam, qiraet cî digirin.⁷

2. Danasîna Nusxeyê

Tekane nusxeya menzûmeya “Şurûtu’s-Selat”ê ya ku mijara vê gotarê ye, li Pirtûkxaneyaya Dewletî ya Marburga Berlînê, di bin jimareya *Ms.or.fol.4218 SB Marburg/Berlînê* de di nav mecmû’eyeke şî’ran de parastî ye.⁸ Menzûme di vê destxetê de di nav wereqên 62b-63byê de cî digire. Kemal Fuad, danasîn û katalogkirina van destxetan di pirtûka xwe ya bi navê *Kurdische Handschriften* de kiriye. Berhem cara ewil jî aliyê Seîd Dêreşî ve bi tîpên erebî di bin sernavê “Mela” angû Melayê Cizîrî de hatiye weşandin.⁹ Lê tu rastîyeke vê yekê îspat bike tune. Li gor vê berhemê danasîn û tewsîfa mecmueya ku menzûmeya me tê de ye wiha ye:

“1928. 235. Wereqên 1, 2, 79-92 kaxizên spî û bi filigran in. Wereqên 3-78 kaxizeke stûr û zer e. Destpêk û dawîya destxetê tune ye. Nivîsên wereqên pêş û ya dawîyê bi avê heşîfî bin jî tesîreke neyênî li xwendina wan nekiriye. Wereqa 81 ji nêvî ve çiriya ye. Ji w. 62b heta 91a yê digel hin wereqên jî destpêkê û nava destxetê berovajî yên din jî jêr ber bi jor ve hatine nivîsîn. Pîvana wereqan ne wek hev in. Pîvana hinan 22x31.5, ya hinan jî 19x29 cm e. Menzûme bi tevahî 3 wereq in û her wereq li ser 5 stûna bi xetê te’lîq û neste’lîqê hatiye nivîsîn. Di her stûnê de 5 an 6 malik hene. Rengê nivîsa hibra reş e. Sernav qîsman sor in. Di tevahiya wereqan de di navbera beytan de xalên sor hatine danîn. Di nusxeyê de navê mustensix, tarîx û cîyê istinsaxê tune ye. Di wr. 71b yê de hin bûyerên ku li Kurdistanê qewimîne (wek şer, erdhej û nexweşî û hwd.) bi farisî hatine nivîsîn. Bo nimûne: “...di sala 1196an de erdhejek qewimî.” Li gor vê tarîxa erdhejê, tarîxa istinsaxa vê destxetê divê 1196/1781-82 an jî piştî vê bûyerê be. Di naveroka destxetê de keşkûlek ku tê de navên hin şairên curbicur ên wek Hafîz, Camî, Se’dî, Xeyyam ... û şaire Kurd Melayê Cizîrî derbas dibe heye. Di “Keşkul”ê de wr. 1a-Xezelek Kurmancî ya Melayê Cizîrî, wr. 52a-53ayê de muşareya Mela û Mîr, wr. 63b-67a yê de 38 qit’e, wr. 62b-63byê de menzûmeyeke li ser esasen nimêjê bi terzê mesnewîyê ku nivîskarê wê ne dîyar e heye.

Malika destpêkê:

“Bismillahirreḥmanirreḥîm
Da bibêjim bo te ey teb’et-ḥelîm”

Malika Dawîyê:

“Her çî tekbîra ji paşî nîyyet e
Cumle hey’at in temam bû xilmet e”

Menzûmeya nimêjê bi temamî jî 63 beytan pêk tê. Di wr. 63b yê de 2 beyt heşîfîne û nayêne xwendin.¹⁰ Di wr. 63b yê de piştî ku menzûme xelas dibe, di heman wereqê de bi sernavên “ruba’î” û “ferd”ê çend helbestên farisî hene. Her çiqas rasterast têkildarî mijara me nebe jî, ji ber ku di kêleka metnê xebata me cî digirin me xwest em danasîna wan jî bikin. Ruba’îya ewil ya Xaqanîyê şaire mezin ê Îranî ye. Ruba’îya duyem jî her du beytên ewil yên xezeleke şaire navdar ê Îranî ‘Ettarê Nişabûrî ye. Beyta ku di bin sernavê “ferd”ê de derbas dibe, beyta 39em jî *Îlahînameya* heman ‘Ettarî ye. Piştî vana bi sernavê “Ruba’îyyatê Burcî” 8 çarînên şairekî bi navê “Burcî” derbas dibin. Ev “Burcî” yê ku cara ewil em rastî navê wî tên; kurd e, faris e nayê zanîn. Herwiha derheqê wî de agahî jî nînin. Feqet di edebiyata Îranê de heta niha em rastî mexleseke “Burcî” nehatine. Ji ber vê qenaeta me ee e ku Burcî şairekî Kurd ê nenas e.

6 İdris Söylemez, “Said Efendi’nin Şurûtu’s-Salat’ı”, *Külliyat Osmanlı Araştırmaları Dergisi*, j, 14, Ağustos, 2021, r. 113-120.

7 Adak, Abdurrahman, “Di Edebiyata Kurdiya Klasik de Cureyeke Edebî: Zanistên Îslamî”, *Nûbihar*, j. 132, Havîn 2015, r. 5-9.

8 Ji bo agahdarkirina ji vê manzûmeyê û herwiha di rastxwendina cîyên aloz yên destxetê da spasdarê Dr. Perwîz Cîhanî me.

9 Seîd Dêreşî, *Kelhên Ava Komeka Vekolîn û Tekstên Klasîkî*, Spîrêz, Duhok, 2005, r. 287.

10 Kamal Fuad, *Kurdische Handschriften*, Franz Stainer Verlag gmbh-Wiesbaden, Frankfurt, 1970, r. 120-121.

Ruba'îyên di vir de derbas dibin ev in:

Ruba'î 1:

Der meslexê¹¹ eşq coz nîkû ra ne kuşend
Rûbeh-sifatanê zîşt-xû ra ne kuşend
Ger 'aşiqê sadiq î zi kuşten megurîz
Mordar buved her an çî û ra nekuşend¹²

Ruba'î 2

Her an neqşî kê der 'alem nihadîm
To zîba î kê ma zîba nihadîm
Zi zolfê xod serê mûyî nimûdîm
Cihan der peyê gewga nihadîm¹³

Ferd

Îlahî! Rehmetet deryayê 'am est
Ez an ca qetreî m ara tamam est¹⁴

“Ruba'îyyatê Burcî”

Ruba'î 1.

Burcî, be Xodaî kê coz Û nîst Xoda
Qaîm be vucûdê Û bûved 'erz û sema
Bî mihrê 'Elî be kes welayet nedehend
Zîra kê buved mohal bî mihrê wela

Ruba'î 2.

“welehû”

Her şeb zi xemet çu şem' der suxtenem
We'z ateşe hirmenê to be gudaxtenem
Ez rûzê siyahê xod çî guyem ba to
Kafer be çûnîn derd mebada kî men em

“welehû”

Ruba'î 3.

Ta çend zi derde naleha zar konem
Feryad-konan derde dil izhar konem
Bî derde me ra nîst zi canem xeberî
Her dem be çî hîleeş xeberdar konem

Ruba'î 4.

Şeb nîst ki ta be rûz bîdar nîyem
Ba nalezar û çeşme xunbar nîyem
Ez xod xeberem nîst, nedarem gem ez û
Îyn est gemem, ke'z to xeberdar nîyem

Ruba'î 5.

“welehû”

Ta meykedeyê 'eşqê to şod menzile ma
Por şod qedehê dîde zi xûnê dile ma
Haşa kê be her teref meye 'eşq şevêd
Ger kase we ger kûze konend menzilê ma

11 Bi şaşî “metbexê eşq” hatiye nivîsîn.

12 Xaqanî, *Dîvanê Eş'ar*, <https://ganjoor.net/khaghani/divankh/robaeekh/sh109> (Tarixa gihiştinê: 26.06.2023)

13 'Ettar, *Dîvanê Eş'ar*, <https://ganjoor.net/attar/divana/ghazal-attar/sh602> (Tarixa gihiştinê: 26.06.2023)

14 'Ettar, *Îlahîname*, <https://ganjoor.net/attar/elahiname/ebkhsh24/sh1> (Tarixa gihiştinê: 26.06.2023) Di metna eslî de ji bedêla Îlahî “Xodaya” derbas dibe.

Ruba'î 6.

“welehû”

Cana zi xemê to zar bûden ta key
Der deste firaq bîqerar bûden ta key
‘Omrîst kê behre dîdenet montezirem
Der mihnete intizar bûden ta key

Ruba'î 7

“welehû”

Goftem kê be eşq aşinayî nekonem
Dil ra be sûyê eşq rehnumayî nekonem
Eknûn kê be eşq aşina geşt dilem
Xahem ez û demî cudayî nekonem

Ruba'î 8.

“welehû”

Şûxî kê be eşq cihan kerde helak
Can dad, revan reft sûyê alemê pak
Golha heme ez xak berayed Burcî
Efsûs ez an gol kê firû rîxt be xak

3. Tertîb û Naveroka Berhemê

Menzûmeya nimêjê ya bînav û muellifê wê ne diyar ku li gor istinsaxa mecmu'eya destxetan ya Berlînê, texmînen di sedsala 18.an de hatiye nivîsîn, berhemeke kurmancî ya musteqîl e di mijara nimêjê de. Di mijarên berhemê da ji aliyê zanyariyên fiqhî ve mezhebê Şafî'î esas hatiye girtin. Di naveroka berhemê de ku li jêrê amaje pê hatiye kirin, bêyî ku hurgilî bînav dayîn, şert û bîngêhên nimêjê li ber çavan hatine raxistin.

Menzûme ji aliyê tertîbê ve bi giştî ji du beşan pêk tê: Destpêk û mijara eslî. “fesl”. Di berhemê da beşa xatîmeyê tune.

I. Destpêk (Beyt: 1-11)

Çawa ku hat gotin estpêka menzûmeyê bê sernav e. Tê de bi şeklekî giştî ferqê bîna ibadetên hec, zekatekat, rojî, fitre û rojê penc weqt nimêj ku mijarên aîdê fiqh/ilmîhalê ne hatiye xulasekirin. Ev qismê destpêkê ji malikên 1-11 an pêk tê. Menzûme,

II. Mijara Eslî

Mijara eslî ya menzûmeyê bi sernavên “fesl”an ji hev vediqetin. Di vê beşê da çar fesl, anku çar jêrbeş hene.

1. Feslun fî Beyanî Şeraîti's-Şelatî (Beyt: 12-27)

Di vê feslê de behsa şertên nimêjê hatiye kirin. Li gor vê ji bo ku nimêjek bê edakirin de ne şert anku neh dustûr hene. Ji van sê di nav ferzê de ne, şeş derveyî wê ne.

Şeş şertên derveyî nimêjê ev in:

1. Ji necasetê teheret
2. Destmêj
3. Îstîqbalê qible (Di nimêjê de divê berê xwe bidin qibleyê)
4. Her nimêj divê di weqtê xwe de bê kirin. (Nimêj ne berî weqtê xwe, ne jî piştî weqtê xwe tê kirin.)
5. Bawerkirina bi van ferzan.
6. Setrê ‘ewret. (Ji bo mêran nixumandina ji kabokên çokan heta navikê ferz e. Ji bo jinan her derê wan divê nixumandî bin.)

Şertên nava nimêjê jî ev in:

1. Piştî niyetê terka axaftinê di nimêjê de
2. Terka liv û hereketkirinê di nimêjê de
3. Terka xwarin û vexwarinê di nimêjê de

2. Feslun fî Beyanî Erkani's-Şelatî (Beyt: 28-48)

Di vê feslê de behsa 13 rûknên nimêjê hatiye kirin. Evane bi vî şeklî rêz dibin:

1. Niyet: Bi dev tê goin û bi dil bawerî tê kirin.
2. Tekbîr
3. Qiyam
4. Xwendina Sûreta Fatihê
5. Rukû'
6. Î'tidal/te'dîlê erkan
7. Secde
8. Culûs: Rûniştina piştî du rek'etan
9. Xwendina tehîyyatê ya piştî du rek'etan
10. Xwendina tehîyyatê ya piştî çar rek'etan
11. Selewatanîna li ser Cenabê Pêxember
12. Silavdayîna rast û çepê
13. Ev tev divê bi tertîb bêne kirin

3. Feşlun fî Beyanî Eb'adî's-Şelatî (Beyt: 49-55)

Ev jî mîna rûknên nimêjê di nav ferzan da ne. Hejmara wan şeş in:

1. Qunût
2. Qiyam
3. Tehîyyata ewil
4. Tehîyyata dawî
5. Piştî niyeta nimêjê berî Fatiheyê xwendina "Weccehtu"yê
6. Berî besmeleyê îstî'azeya ji şeytên, yanî gotina "E'ûzûbillahî mîne'ş-şeytani'r-recîm"

4. Feşlun fî Beyanî Hey'atî's-Şelatî (Beyt: 56-63)

Muellif ji bo kêma û kasî di nimêje de çênebin hey'atên nimêjê ku di mezhebê Îmamê Şafî'î de ji "qewlê esseh"-hatine hesabandin vedibêje. Li gor vê hey'atên nimêjê ev in:

1. Xwendina ayeta "Weccehtû wechiyye'l-lezî" ye.
2. Îstî'aze ji şeytan yanî berî besmeleyê gotina "E'ûzû billahî mine'ş-şeytani'r-recîm"
3. Piştî ruku'an gotina "Semî'ellah û lî men hemîdeh"
4. Piştî gotina ibareya li jorê piştî rukû'e û berî secdeyê , li piyan gotina "Rebbena leke'l-hemd"
5. Gotina "Subhane Rebbîye'l-e'la"
6. Gotina "Subhane Rebbîye'l-'ezîm"
7. Tekbîranîna piştî niyetê

4. Cihê Berhemê di Tarîxa Edebiyata Kurdî de

Ev menzûmeya nimêjê ya bênav û muellifê wê ne diyar jêrcureyeke fiqhnameyê ye ku tê de behsa şertên nimêjê hatiye kirin. Di serdema mîrektîyan de eqîdename hatine nivîsîn, lê em bi peydakirina vê berhemê ji hebûna fiqhnameyekê agahdar dibin. Di çarçoveya agahiyên li ber destan *ev berhem* di tarîxa edebiyata kurmancî da û bi giştî di tarîxa edebiyata kurdî de dibe fiqhnameya yekem. Ji van aliyan ve ev “Şurûtu’s-şelat” a bi kurmancî girîngiyeke xwe ya taybetî heye.

5. Ruxsar

Berhem ji aliyê yekeyên nezmê ve li ser esasê beytan hatiye nezmîkirin. Di berhemê de bi tevahî 63 beyt cih digirin. Berhem ji vî aliyê ve dikeve kategoriya berhemên biçûk. Berhem ji aliyê teşeyên nezmê û sistema qafiyeyê ve bi teşeya mesnewiyê hatiye nivîsîn. Hemû beytên wê di nav xwe de hemqafiyê ne. Şemaya qafiyeya wê bi şêweya aa, bb, cc... ye. Menzûme bi mebesta ku bi hêsanî bê xwendin û jiberkirin bi kêşa erûzê ji behra remelêli ser qalibê “fa’ilatun fa’ilatun fa’ilatun” hatiye nivîsîn.

6. Taybetmendiyên Zimanî

Nivîskar di menzûmeya xwe de gelemperî kurmanciyeyeke standard û tekuz bi kar anîye. Wek ku tê zanîn diyalakta Kurmancî di nav xwe de dibe du beş: Kurmancîya Jorê û Kurmancîya Jêrê. Kurmancîya Jorê devokên wekî Bayezîdî, Hekkarî, Botanî, Aştî û Badînanî di nav xwe de dihevine. Kurmancîya Jêrê jî di nav xwe de devokên wekî Soranî, Mukrîyanî, Erdelanî, Silêmanî û Germîyanî dihevine.¹⁵ Dema em ji vî aliyê ve li metnê dinêrin, em dibînin ku nivîskar di nav metnê de gelek bêjeyên karakterîstîk yê devoka Hekkarîyê bi kar anîne. Hin kelîmeyên ku me ji metnê bijartine bi vî şêklî dikare bê rêzkirin:

Tibêy	Dibêy, dibêjî	Çu	hîç, tu, ti
Tipil	Tilî, pêçî	Tikî	dikî
Vi cî	Bi cî	Tibînî	Dibînî
Nivêj	Nimêj	Tibêy	Dibêyî, dibêjî
Sal vi sal	Sal bi sal	Tizanî	Dizanî
Xo	xwe	Tevav	Temam, hemû
Tixwin	Dixwin	Bikey	Bike
		Têkhel	Têkel, tevlihev

Ji aliyê uslûba zimanî ve di vegotina mijaran de şewazeke sade hatiye bikaranîn. Di hin ciyan de nivîskar ji bo vegotîneke rehet pêk bîne uslûba sohbetê tercîh kiriye. Ji ber ku berhem di mijara nimêjê de hatiye nivîsîn, zimanekî spesîfîk yê dînî hatiye bikaranîn. Lê digel vê yekê jî berhem bi zimanekî sade û herikbar ya devoka Hekkarîyê hatiye nivîsîn. Ji vî aliyê ve ev berhem ji bo zimanê kurdî çavkaniyek dewlemend e.

7. Metnê Menzûmeya Nimêjnameyê

I. [Destpêk (1-11)]

1. Bismillahi’r-Rehmani’r-Rehîm
Da bibêjim bo te ey teb’et-herîm
2. Ger tu dê ferda vi cî îni tamam
Da nebî bê qedrê wê roja qiyam

¹⁵ Abdurrahman Adak, Destpêka Edebiyata Kurdî ya Klasîk, Nûbihar, İstanbul, 2015, r. 115.

3. Ger vi cih dê inî tu ferde tixo
Da nebî şermendeê Baxoyê xo
4. Da bibêjim kî ne ferde wacib e
Lew ku qelbê te ji bo wan rağib e
5. Hecc û fitre hem zekata malî ye
Pênc nivêj ferde in li te sî rojî ye
6. Hatîye fermanê wî Şahê Muṭa‘
Hûn bikin heccê bi wechê istîṭa‘
7. Hûn bidin fitra serê xo sal vi sal
Ji her çi qûtê jê tixwin emma helal
8. Hûn li dana xo l’ zekatê kin şîṭab
Paş ku çû hewlek tamam bû li nisab
9. Qenc bizan ferde in li te ey nîk(i)nam
Kulle yewmin xemse ferde in wesselam
10. Pênc nivêj ferde in li te her ro bikî
Qet çu şertan [û] çu ruknan terk nekî
11. Her nivêja şert û erkan tê nebin
Her wekî destê tipil pê ve nebin

II. Feşlun Fî Beyani Şeraîti’s-Şelatî (12-27)

12. Da bibêjim bo te ey şîrîn kelam
Şertê erkanêt şelatan bi’t-temam
13. Tu bizan her ferdekî neh şert hene
Sê ti nav ferde ne, şeş jê derve ne
14. Da şeşet ewwel ji bo te kem beyan
Paşê dê bînî niyyeta ferde bizan
15. İbtida şertê ji rê ve taret e
Tahirî dê bît ji hingê necset e
16. Ya duyê şertek wudu’ e ey nîkûy
Sûret û dest û piyan hemyan bişûy
17. Ya sêyê şert e wekî ferde tîkî
Bo nivêjê tu berî v’ qiblê bikî
18. Şertê çarê da bibêjim ku bikey
Şert ew e tu ferde weqtê da bikey
19. Çi tibînî weqtê ferda xo bi çav
Çi nişana weqtî tu t’zanî tevav

20. Nabitin ferdek ti pêş weqtî bitin
Yan hemû rik'et ti paş weqtî bitin
21. Şertê pêncê da bibêjim her tu bêj
Şert ew e bawer bikey ferd in nivêj
22. Hem bizanî ferd e ew ferda tikey
Qenc bizanî kî nivêj e dê tu key
23. Da bibêm şertê şeşê ey nîk(i)nam
Setrê 'ewret şerteke şeş bûn tamam
24. Paşî van şertan tu dê bêy niyyetê
Bo nivêja ferde Şahê Qudretê
25. Paşî wê sê şertê dî pê key 'emel
Da nivêja te nebîtin tê xelet
26. Yek ew e terka kelaman tu bikey
Tu bi ferda xo mijûl bî deng nekey
27. Ya duyê terka hemû fê'lan e şert
Ya siyê şert e nexwî esla çu qet

III. Feşlun Fî Beyanî Erkani's-Şelatî (28-48)

28. Paşî şertan qenc bizan ey mu'teber
Lazim in ruknan vi cî bînî tu her
29. Da bibêjim bo te eşşeh her we ne
Tu bizan ruknê şelatan sêzde ne
30. Da bibêm her sêzde ruknan ey cewan
Bo te hemyan yek bi yek kifş û beyan
31. Ruknê ewwel niyyet e eşşeh we ye
Tu pi dev bêjî pi dil bawer ke ye
32. Hem bizan Ellahu ekber ruknek e
Munkir e ew yê pi dil bawer neke
33. Da bibêjim bo te ey teb'et-selîm
Hem bizan rukn e qiyama musteqîm
34. Dê tu rawestî ji bo ferda Xuday
P' her çî rengî hewl û quwwet bo te day
35. Yek dî da ez bibêjim waziş e
Ruknê çarê xwendin e ew Fatiş
36. Da bibêjim bo te ey sahib-xuşû'
Ew xo ruknê pêncê ye nav lê rukû'
37. Da bibêjim bo te ey sahib-kemal
Qenc bizan ruknê şeşê ye i'tidal

38. Dê bikin hemdê ji bo Şahê Wedûd
Tû ku ruknê heftê bo me kir sicûd
39. Sa'eta ser te ji secdê rakir e
Rûnê xwarê tu durist xo bigire
40. Lew ku wê rûniştinê ferqek tê ye
Wê culûsê nav(i): ruknê heştê ye
41. Lazim in j' yek bin cuda her dû sicûd
Da ti mabeynê culûs bête wicûd
42. Her çi tehiyyat a l' dû têtin selam
Rukneke rûnenê j' bo neh bûn tamam
43. Da bibêm ruknê dehê tu gûş(i) kon
Xwendina tehi'yata paşê bû rukun
44. Ruknê yanzdê ye ji bo kullê şelat
Tû bibêjî bo Muḥemmed şelewat
45. Da bibêm ruknê diwanzdê ba edeb
Rukneke tu bidey selamê rast û çep
46. Navê ruknê dî bibêjim bo te ye
Nav lê ye, tertîb tamam bûn sêzde ye
47. Ger sualê tu tikey tertîb kî ye
Tu binêr ruknê li dû ruknekî ye
48. Her ew e tertîb wekî gotî we bin
Yêk li dû yêkî bitin têkhel nebin

IV. Feşlun fî Beyanî Eb'adî's-Şelatî (49-55)

49. Tû bizan eb'ad û hey'at hem hene
Her wekî ruknan ti nav ferda te ne
50. Da bibêjim bo te ew kî ne binas
Da nivêja te nebin tê kê m û kas
51. Her çi eb'ad in şeş in ey nîkûxo
Yêk qunûte e yêk tu rawestî ji bo
52. Hem xo tehi'yata berê yêk e ji wan
Hem ji bo rûniye xwar yêk e bizan
53. Ew şela[wa]ta ji bo Pêgemberî
Em tibêjîn paşî tehi'yata berî
54. Hem ji bo alêt Hebibê bênezîr
Em tibêjîn paşî tehi'yata exîr

55. Her du eb'ad in bizan ey Heqperest
Şeş tamam bûn bo te min gotin durust

V. Feşlun fî Beyanî Hey'atî's-Şelatî (56-63)

[w.3]

56. Da ji bo te cumle hey'atan bibêm
Da nebin ew ji nivêja te ti kê m
57. Eşşehu hey'atu ûla ellezî:
Ayetu *weccehtu wechîye'l-lezî*
58. Hem ji hey'ata ne ger bawer bikey
Ew te'ewwuz ya ji şeytanî bikey
59. Hem *Semî'ellahu lî men hemîde*
Hem bizan hey'at e ew pir faîde
60. Hem xo *Rebbena leke'l-hemdê* ti bêy
Tu bizan hey'at e lewra pê tişêy
61. Hem ti bêy *Subhane rebbîye'l-e'la*
Tu bizan hey'at e we t'bêjîn mela
62. Hem xo hey'at e bizane ey nedîm
Tu tibêy *Subhane rebbîye'l-'ezîm*
63. Her çi tekbîra ji paşî niyyet e
Cumle hey'at in tamam bû xilmet e

Tem.

Encam

Qismek ji berhemên Edebiyata Kurdîya Klasîk ku bi qebûlkirina dînê Îslamê pêş ketine û kemilîne, bi mebest û xema hunerê hatine nivîsandin. Yê mayî jî ji bo ragihandina muktesebatên dînê îslamê ji nifşên dema xwe re bi meqseda fêrkirin û teblîxê hatine nivîsandin. Zana û helbestvanan hin mijarên dînê îslamê yê girêdayî bi muamele û baweriyê bi zimanê helbestê nivîsîne da ku ji aliyê xwendekaran ve bi hêsanî bêne jiberkirin. Herweha divê bê gotin ku van berhemên ji bilî xwendekaran xîtabî qismek ji civatê jî dike ku asta wan a ilmî nizme e. Ji bo ku bikaribin bi hêsanî ezber bikin jî rêbaza manzûm hatiye tercîhkirin.

Ev berhema bînav û muellifê wê ne diyar a Kurmancî bi giştî di kategorîya ilmihalên manzûm de ye û bi taybetî jî jêrcureya wê ya bi navê nimêjname/Şurûtu's-Salatê ye. Berhem bi vî şeklî weke rêbernameyeke nimêjê ye. Berhem, ji bo kesên ku nû dest bi nimêjê dikin, li gel nimêjê, mijarên wek destmêj, “şert, erkan û hey'atên nimêjê” digel hin agahdarîyên li ser Îslam û îmanê jî di xwe de dihewîne.

Manzûmeya ku ji 63 malikan pêk hatiye û texmînen di sedsala 18.an de hatiye nivîsîn ji aliyê muhtewaya xwe ve berhemeke resen û orijînal a edebiyata Kurdî ya Klasîk e. Em di vê baweriyê de ne ku ev lêkolîn dê di warê edebiyatê de alîkarî û rênişandariyê li lêkolînên nû bike.

Çavkanî

- Acar, Hayrullah, “Fîqhnameyeke Menzûm di Edebiyata Kurdî de: Rîsaletu Sefînetu’l-Ekrad Îla Sebîlî’r-Reşad/Sefîna Kurdan ji bo Ehlê Bajar û Gundan a Mela Ebdulcelîlê Botî”, *e-Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi*, Nisan 2016, cilt: 8, sayı 1(15), r. 376-435.
- Adak, Abdurrahman, *Destpêka Edebiyata Kurdî ya Klasîk*, Nûbihar, İstanbul, 2015, r. 115.
- Adak, Abdurrahman, “Di Edebiyata Kurdiya Klasîk de Cureyeke Edebî: Zanistên İslamî”, Nûbihar, j. 132, Havîn 2015, r. 5-9.
- Aydın Ahmet, “Manzum Fıkıh Metinleri-1”, *Usul İslam Araştırmaları*, hej. 26, Temmuz-Aralık 2016.
- Dêreşî, Said, *Kelhên Ava Komela Vekolîn û Tekstên Klasîk*, Spîrêz, Duhok, 2005.
- Fuad, Kamal, *Kurdische Handschriften*, Franz Stainer Verlag gmbh-Wiesbaden, Frankfurt, 1970.
- Levend, Agah Sırrı, “Dinî Edebiyatımızın Başlıca Ürünleri”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, TDK Yayınları, Ankara 1972.
- Söylemez, İdris, “Mucellî’nin Manzûm Şurûtu’s-Salat’ı”, *Artuklu Akademi*, 2019/6 (1).
- Söylemez, İdris, “Said Efendi’nin Şurûtu’s-Salat’ı”, *Kulliyat Osmanlı Araştırmaları Dergisi*, j. 14, Ağustos, 2021, r. 113-120.
- Xaqanî, *Dîvanê Eş’ar*, <https://ganjoor.net/khaghani/divankh/robacekh/sh109> (Tarixa gihiştinê: 26.06.2023)
- ‘Ettar, *Dîvanê Eş’ar*, <https://ganjoor.net/attar/divana/ghazal-attar/sh602> (Tarixa gihiştinê: 26.06.2023)
- ‘Ettar, *Îlahîname*, <https://ganjoor.net/attar/elahiname/ebkhsh24/sh1>
- Yıldız, Alim, Müellifî Meçhul Bir Şurûtu’s-Salât Mesnevisi, *C.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi XIII/2 - 2009*, 175-187.

EXTENDED ABSTRACT

In Classical Eastern literatures, religious-literary genres have a wide range of written works. Among these works, those related to Islamic sciences have an important place. Many verse works have been written about Islamic sciences in Eastern literature. Of these works, those written about aqaid (aqaidnama) and the science of fiqh (fiqhnama) differ in terms of volume and content. These works have been written in a simple language and fluent style in verse so that they can be easily memorized, in summary form, on basic topics and according to the need. Such works are generally collected under the title of catechism. These works are sufficiently available in Arabic, Persian and Turkish. It was known that a number of literary works had been written in Kurdish since 1950 in this field. However, from the text of the fiqh we have, the origins of this tradition are traced back to the 18th century. For this reason, this work is considered to be the oldest work written in the field of fiqhnamas in verse, provided that no older work has been published. Although the works of aqaid in Kurdish have been of interest to some researchers academically, very few studies have been done in academia on fiqhnamas written in Kurdish.

This prayer verse, which is estimated to have been written in the XVIII century, can be considered as the oldest Kurdish fiqhnama in the light of the available data. This anonymous and unknown poem, which is preserved in a poetry journal in the Manuscript Library of the University of Marburg in Berlin, has been called as “Nimêjname/Prayer book” by us. In this study, the verse text written in masnavi style and consisting of 63 couplets is presented with a brief analysis.

Classical Kurdish literature, which is an important source of Islamic culture, is more likely to develop religious elements. In this field, the main reference is the religion of Islam. The two main sources of this religion are the Qur’an and hadiths and many works related to these sacred sources have been written over the centuries. These two sources represent the original sources of The Religion of Islam. From the spread of Islam in the geography of the Middle East, a large part of religious products have been written around these two sources. With the acceptance of Islam in a new field, some religious works have been written and this situation has created an opportunity for a new literature to emerge. The poets of this area have brought hundreds of works related to the areas of aqaid, history, kalam, hadiths, catechism, and dictionaries, whether through the translations or copyrights.

From the past to the present, many works related to the principles and rules of Islam have been written, including the rules of Muslim religious life. There is no doubt that the works of this field are very important in terms of the history of literature. The works written in the field of fiqh are more works whose subjects are catechism, or monographs of pilgrimage and Islamic inheritance. The works written in Arabic, Turkish, Persian and Kurdish about catechism, although they represent a large number, are a small part of them. Naturally, the concepts of the system are a common theme of Islamic literature. The common characteristic of literary types related to the branches of Islamic culture science is their pedagogy. This educational feature of these types is more advanced by their literature. Since teaching has emerged as the main goal in these types of products, this has led to the relationship between literature and religious and intellectual sciences.

Since the area of fiqhnama is widespread, in Islamic literature, works in which prayer rituals are specifically referred to are referred to as “Shurutu’s-Salat” (prayer conditions) or “salatname” (prayer book). Since Kurdish literature other Islamic literature, like many other issues, are common in this regard, it is also appropriate to use these concepts in Kurdish literature. However, since “nimêjname” (prayer book) is in Kurdish and it is entirely in the form of names such names as “mi’racname, geştname” we prefer to use it.

The only copy of the “Shurutu’s-Salat”, which is the subject of this article, is preserved at the Marburg State Library in Berlin, under the number Ms. or. fol. 4218 SB Marburg/Berlin. This unnamed prayer poem which is also not known by whom it was written is a subset of the fiqhnama in which the conditions of prayer are mentioned. During the reign of the *Mirs* (Kurdish Princes) the aqidnamas were written, but we are informed of the existence of fiqhnamas by meeting this work. As part of the information available, this work becomes the first fiqhnama in the history of Kurmanji literature and generally in the history of Kurdish literature. In these respects, “Shurutu’s-Salat” in Kurmanji has its own importance.

Pêvek: Orişinala Berhemê

The image displays a page from a handwritten manuscript, likely a dictionary or a collection of idioms. The text is arranged in several columns, written in a dense, cursive script characteristic of the Kurmanji dialect. The paper shows signs of age, including yellowing and some staining. The text is oriented vertically on the page, following the traditional reading direction of the script. The script is dark, possibly ink, and stands out against the aged paper. The overall appearance is that of a well-used, historical document.

اباشی سلطان فیم نوزان ایقتیار
لایین لایین کسان و سنجو هدر
دابینیم بوته اصح هدونه
تویدان رشتن صلاک سیزده
دابینیم هد سیزده رشتان ای جوان
بوته هیان کس کشف بیان
رشته اول نینه اصح و یله
توید فی بی بی بدل باور کیه
همنزان الله البر سکنه
سکله اوی بدل باور نله
دابینیم بوته ای طبع آسم
همنزان رکنه قیامات تقیم
دی ندر استه زبون ضاخدای
بهر چر سنجو قول قوت بوته دای

ساعت ستر زنجیر و لایه
روپه جو اریه در دست خوین
دی کین مکن و زبونش می و رود
تو کور کوری صفتی بو ستر ججه
دابینیم بوته ای صاحب کمال
قنچ نوزان رکنه شیشه اصمائل
دابینیم بوته ای صاحب شوق
اوتو سنجو سنجمه نانی ای کورج
سکیدی دابینیم بوته مریخ
رکنه جاردی خردید بو فایه

دی کور و زبونش می و رود
لایین لایین کسان و سنجو هدر
دابینیم بوته اصح هدونه
تویدان رشتن صلاک سیزده
دابینیم هد سیزده رشتان ای جوان
بوته هیان کس کشف بیان
رشته اول نینه اصح و یله
توید فی بی بی بدل باور کیه
همنزان الله البر سکنه
سکله اوی بدل باور نله
دابینیم بوته ای طبع آسم
همنزان رکنه قیامات تقیم
دی ندر استه زبون ضاخدای
بهر چر سنجو قول قوت بوته دای

همنزان رکنه قیامات تقیم
دی ندر استه زبون ضاخدای
بهر چر سنجو قول قوت بوته دای
سکیدی دابینیم بوته مریخ
رکنه جاردی خردید بو فایه
دابینیم بوته ای صاحب شوق
اوتو سنجو سنجمه نانی ای کورج
دابینیم بوته ای صاحب کمال
قنچ نوزان رکنه شیشه اصمائل
تو کور کوری صفتی بو ستر ججه
دی کین مکن و زبونش می و رود
ساعت ستر زنجیر و لایه
روپه جو اریه در دست خوین

داز بوعه جیله عیاشان بیستم
 داینه او ژرفی تیره بیستم
 اصح عیاش اولی الذکر
 اینه جیله و جیله الذکر
 هم ز جیله تیره باو بیستی
 او تو دوازده شیطان کی
 هم سم الله لمن عمله
 یونان عیاش او بو بیستی
 هم ز جیله تیره باو بیستی
 یونان عیاش او بو بیستی
 هم ز جیله تیره باو بیستی
 یونان عیاش او بو بیستی
 هم ز جیله تیره باو بیستی
 یونان عیاش او بو بیستی
 هم ز جیله تیره باو بیستی
 یونان عیاش او بو بیستی

در مطهر تیره کور کور
 کره صاف تیره کور کور
 زلف خورشیدی موی خودم
 نهادهم
 جبهانی در بی غوغا
 آری ز صفت در پای عاصف
 از لای فطره مارا عاصف
 با عیاش بر بی
 بی بی جدای که جز او بی خدا
 فایم بوجود او بوعه ارض و سما
 به هر علی کس ولایت ندهند
 زیر که بوعه حال با مهر و لا
 بر زین غمت چو تیغ در خشمم
 و از آتشی مرغانی نو که کله داشتیم
 از روز سبزه خوه جگوم بانو
 کله و چینی در در مبادا که منم
 ز کف کانه در دل اظهار کنم
 تا خنده در دهانها از کار کنم
 جان داد در روان رفت سوی عالم پاک
 کله ها همه از خاک بر آید بر بی
 افسوس از آن گل که فرو زین خاکم

داز بوعه جیله عیاشان بیستم
 داینه او ژرفی تیره بیستم
 اصح عیاش اولی الذکر
 اینه جیله و جیله الذکر
 هم ز جیله تیره باو بیستی
 او تو دوازده شیطان کی
 هم سم الله لمن عمله
 یونان عیاش او بو بیستی
 هم ز جیله تیره باو بیستی
 یونان عیاش او بو بیستی
 هم ز جیله تیره باو بیستی
 یونان عیاش او بو بیستی
 هم ز جیله تیره باو بیستی
 یونان عیاش او بو بیستی
 هم ز جیله تیره باو بیستی
 یونان عیاش او بو بیستی